

Granskning av kommunens förebyggande arbete avseende psykisk ohälsa hos barn och unga

Revisionsrapport nr: 2018:4

Huddinge kommun

KPMG AB

2018-06-20

Antal sidor 25

Huddinge kommun

Granskning av kommunens förebyggande arbete avseende psykisk ohälsa hos barn och unga

KPMG AB

2018-06-20

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning och rekommendationer	1
1.1	Rekommendationer	1
2	Inledning/bakgrund	3
3	Syfte och metod	4
3.1	Projektorganisation/granskningsansvarig	4
4	Granskningens resultat	5
4.1	Styr signaler och mål	5
4.1.1	Granskningskriterier – bedömningsgrunder i detta avsnitt	5
4.1.2	Kommunens och nämndernas mål	5
4.1.3	Övriga mål och styrdokument	7
4.1.4	Kommentarer och bedömningar	8
4.2	Enheter, samverkansorgan och andra grupperingar eller initiativ som har väsentliga roller i arbetet med barn och ungas psykiska hälsa.	8
4.2.1	Granskningskriterier – bedömningsgrunder i detta avsnitt	8
4.2.2	Insatserna i sammandrag	9
4.2.3	Preventionspaketet	9
4.2.4	Samkraft	10
4.2.5	Samverkan kring barn i behov av särskilt stöd (BUS)	11
4.2.6	Öppna verksamheter	12
4.2.7	Övriga insatser	13
4.2.8	Utbildningsförvaltningens förebyggande arbete	14
4.2.9	Kommentarer och bedömningar	19
4.3	Hur kartläggs och analyseras utvecklingen av psykisk ohälsa bland barn och unga i kommunen?	20
4.3.1	Granskningskriterier – bedömningsgrunder i detta avsnitt	20
4.3.2	Undersökningar	20
4.3.3	Kommunens analys samt åtgärder	23
4.3.4	Kommentarer och bedömningar	24
5	Svar på revisionsfrågor	24

Bilaga 1 Metod

1 Sammanfattning och rekommendationer

Det finns en stor medvetenhet bland ansvariga politiker och tjänstemän i Huddinge kommun om att den psykiska ohälsan har försämrats bland barn och unga och att flickor skattar sin psykiska hälsa klart lägre än pojkar. Förhållandena är inte utmärkande för Huddinge kommuns unga utan situationen är likartad i hela landet och även i västvärlden.

I vår granskning har det blivit uppenbart att det pågår en stor mängd aktiviteter i kommunen och hos samverkansparter. Dessa har rimligen en påverkan på den psykisk hälsan hos barn och unga. Samtidigt är detta ett komplext område där kunskaper delvis saknas om orsakerna till varför barn och ungas hälsa tycks försämrats. Kunskapsläget kan också stärkas när det gäller vilken verkan olika insatser får.

Ett sätt att stärka fokuset på denna fråga kan vara att formulera kommunens ambition när det gäller hur den psykiska hälsan hos barn och unga ska utvecklas. För att ytterligare stärka effekten av de satsningar som redan sker bör kommunen överväga att tillsätta en samordnare på kommunnivå för arbetet med att öka den psykiska hälsan hos barn och unga. Sannolikt är en satsning på tidiga insatser (i enlighet med Huddinge kommuns gällande prioritering) en relevant prioritering. Att en sådan får tillräckligt genomslag bör bl.a. kunna säkerställas genom en samordnande funktion. En annan (av flera) uppgifter som kan hanteras härigenom är att regelbundet presentera en samlad bild av tillgång och tillgänglighet till alla olika mottagningsverksamheter som erbjuds unga i kommunen. Vi har inte förstått att en sådan samlad bild finns idag.

Några mer konkreta förbättringsområden har också kommit fram. Det förefaller finnas mer att göra för att säkerställa snabb informationsöverföring mellan olika stadier i skolsystemet. Här finns inbyggda legala begränsningar men dessa utgör inget hinder om vårdnadshavare stödjer informationsöverföringen. Det kan vara motiverat att bättre säkerställa att implementering i linjeorganisationen sker av de samkraftsprojekt vilka varit framgångsrika och ska breddinföras.

Kompetensförsörjning är ett bekymmer för många kommuner, bl.a. för Huddinge kommun. Enligt våra intervjuer är en effekt av lärarbristen bl.a. att det blir svårare med personalkontinuiteten och därigenom svårare att säkerställa att barn i behov av särskilt stöd tidigt uppmärksammas.

Vår bedömning är att kommunen på övergripande nivå har tillgång till relevanta uppföljningsdata om psykisk hälsa för barn och unga.

1.1 Rekommendationer

Med anledning av genomförd granskning lämnas följande rekommendationer:

- Kommunstyrelsen bör formulera kommunens ambition när det gäller att stärka den psykiska hälsan hos barn och unga
- Kommunstyrelsen bör utse en samordnare på kommunövergripande nivå för samordning av arbetet med att stärka den psykiska hälsan hos barn och unga

- Utbildningsnämnderna bör vidta åtgärder för att säkerställa att informationsöverföring mellan olika stadier i skolsystemet kan ske för elever som har behov av detta

2 Inledning/bakgrund

KPMG har fått i uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Huddinge kommun att granska Huddinge kommuns förbyggande arbete med psykisk ohälsa hos barn- och unga. Uppdraget ingår i revisionsplanen för 2018.

Enligt Socialstyrelsens statistik ökar andelen barn och unga med psykiska besvär i Sverige. Psykiska besvär innebär ett tillstånd av nedsatt välbefinnande i samband med psykisk obalans eller vid symptom som ångest, oro eller nedstämdhet. Begreppet psykisk ohälsa innefattar psykiska besvär men även mer allvarliga symptom som uppfyller kriterierna för psykiatrisk diagnos. Utvecklingen av barn och unga med psykiska besvär kan leda till ökad problematik för individer och för samhället. Psykiska besvär i tidig ålder påverkar individens framtida förmåga och livssituation. Med förebyggande arbete kommer både mänskliga och ekonomiska vinster att uppnås.

Det finns flera aktörer som i olika omfattning arbetar med och ansvarar för barn och ungas psykiska hälsa. Dels pedagogisk personal som lärare inom grund- och gymnasieskolan men även personal inom elevhälsan. Socialtjänsten ska verka för att barn och unga växer upp under goda förhållanden. Ansvarer omfattar bl.a. att genom uppsökande verksamhet säkerställa att barn och unga inte far illa samt att aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk. Därutöver finns mer specialiserad personal från landstinget inom primärvården samt barn- och ungdomspsykiatri (BUP). I Huddinge finns även en modell kallad Samkraft och som bygger på samverkan mellan kommunens företrädare, landstinget och polisen. Syftet är att förebygga kriminalitet, missbruk samt psykisk ohälsa.

Elevhälsan har en tydlig roll genom förändringar i skollagen från 2010 genom att de ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande med syfte att stödja elevernas utveckling. Elevhälsan ska till sin hjälp ha tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Socialstyrelsen framhåller att kunskap om psykisk ohälsa och samverkan mellan aktörer i samhället är viktiga förutsättningar för att kunna förebygga och hantera psykisk ohälsa bland barn och unga. Skolinspektionen pekar i sin tur på skolans centrala roll vad gäller barns psykiska hälsa. Om en skola har ett väl fungerande arbete med att upptäcka och förebygga psykisk ohälsa samt med att främja en god psykosocial miljö så kan skolan öka ungdomars styrka och förmåga att motstå psykiska besvär. Vid avsaknad av ett sådant arbete eller i samband med en problematisk miljö i skolan kan utfallet bli det omvända. Skolvistelsen kan då öka den psykiska ohälsan och förvärra situationen för utsatta elever. Vidare menar Skolinspektionen att det förebyggande arbetet bör påbörjas tidigt och bedrivs systematiskt eftersom psykisk hälsa i stor omfattning etableras i barn- och ungdomsåren.

Mot denna bakgrund har KPMG fått i uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Huddinge kommun att granska kommunens förbyggande arbete med psykisk ohälsa hos barn- och unga. Uppdraget ingår i revisionsplanen för 2018.

3 Syfte och metod

Syftet med granskningen var att undersöka om kommunen har samordnat arbetet med barn och ungas psykiska ohälsa på ett ändamålsenligt sätt och om det faktiska arbetet kan förväntas leda till önskade resultat?

I granskningen besvaras nedanstående revisionsfrågor:

- Vilka mål finns inom området i kommunen?
- Finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning vad gäller förebyggande arbete och samverkan?
- Hur kartläggs och analyseras utvecklingen av psykiska besvär bland unga i kommunen?
- Vilket förebyggande arbete bedrivs för att motverka psykisk ohälsa bland barn och unga?
- Finns ändamålsenliga former för samverkan inom kommunen?
- Finns en ändamålsenlig extern samverkan med barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och med primärvården?

Använd metod beskrivs i bilaga 1.

3.1 Projektorganisation/granskningsansvarig

Granskningen har utförts av Andreas Endrédi, certifierad kommunal yrkesrevisor och Sofie Wiessner, granskare.

En faktagranskning har skett av denna rapport där samtliga intervjuade har erbjudits möjlighet att lämna synpunkter.

4 Granskingens resultat

4.1 Styr signaler och mål

4.1.1 Granskningskriterier – bedömningsgrunder i detta avsnitt

Vi söker i detta avsnitt efter att lagliga krav och kommunens egna mål inom området är preciserade för var och en av de områden i verksamheten som är berörda av arbetet med barn och ungas psykiska hälsa. Målen behöver följas upp och vid avvikelser bör åtgärder vidtas.

4.1.2 Kommunens och nämndernas mål

Huddinge kommun har i sitt dokument "Mål och budget 2018" satt upp fem övergripande mål för att utveckla kommunen mot ett hållbart Huddinge 2030 och mot visionen att vara en av de tre populäraste kommunerna i länet att bo, besöka och verka i. De fem övergripande målen är:

- Bra att leva och bo
- Utbildning med hög kvalitet
- Fler i jobb
- God omsorg för individen
- Ekosystem i balans

De övergripande målen bryts ned i delmål med mått och resultatredovisning uppdelat i en tabell för varje enskilt mål. Delmålen blir sedan nämndmål för berörda nämnder. Vid sidan av dessa kan nämnderna lägga till egna mål.

I mål och budget finns vissa mål / styr signaler som berör det tema som granskas. Arbetet med psykisk ohälsa hos barn och unga kopplas i Mål och budget 2018 till de övergripande målen "utbildning med hög kvalitet" och "god omsorg för individen". För att nå målet "utbildning med hög kvalitet" ska exempelvis utbildningsnämnderna, tillsammans med socialnämnden, arbeta för en bättre samverkan mellan skola, socialtjänst och föräldrar kring elever i behov av särskilt stöd. Vidare ska alla pedagoger ha god kunskap och kompetens i hur barn med olika behov ska bemötas.

I budgeten för 2018 har särskilda prioriteringar gjorts för att säkra förutsättningarna för nämnderna att genomföra sin kärnverksamhet. Ett särskilt fokus har lagts på bl.a. barn och unga. Det uttrycks en särskild politisk prioritering gällande alla nämnder i budgeten: *Prioritera tidiga insatser som leder till ökade möjligheter för individen att styra sitt eget liv och skapa sin egen framtid samtidigt som de på lång sikt leder till minskade kostnader. Detta kan, bland annat, göras genom evidensbaserade metoder som prövas inom ramen för Samkraft, genom tidiga insatser i skolan, tidigare insatser för äldre samt 100-Huddingejobb.* Kommunen har för att leva upp till detta startat projektet prevensionspaketet (se kap. 3.1.2).

Vidare står det under det övergripande målet ”god omsorg för individen” att det ska finnas ett suicidförebyggande arbete i Huddinge kommun. Som exempel ges Youth Aware of Mental Health, YAM (se kap 3.2.1).

Nedan återges en del av de resurstillskott som skett inom kommunen och som kan anses knyta an till psykisk ohälsa för barn och unga:

- Förskolenämnden får 4 mnkr i resursförstärkning till barn i behov av särskilt stöd.
- Socialnämnden får ett tillskott på 8 mnkr som är märkta för insatser till barn och unga och till insatser inom funktionshinderområdet.
- 1 mnkr avsätts i medelsreserven för att prioritera förebyggande insatser vilka förbättrar livschanserna för barn och unga.

I berörda nämnders verksamhetsplaner för 2018 finns utvecklingsåtaganden/insatser som relaterar till kommunens fem övergripande mål. Tabell 1 nedan redovisar ett urval av de utvecklingsåtaganden/insatser som återfinns under två av de övergripande målen och som relaterar till arbetet med psykiska ohälsa hos barn och unga.

Tabell 1 Ett urval av utvecklingsåtaganden/insatser hos berörda nämnder vad gäller arbetet med psykiska besvär hos barn och unga.

Nämnd	”Utbildning med hög kvalitet”	”God omsorg för individen”
Kommunstyrelsen	Uteslutits då det främst berör utbildningsnämndernas verksamhetsområde.	- ta fram lokalt anpassat preventionspaket för att öka samordningen och säkerställa ett effektivt arbetssätt och hög kvalitet inom det preventiva arbetet.
Socialnämnden	- tillsammans med utbildningsnämnderna arbeta för att förbättra samarbetet mellan skola, socialtjänst och föräldrar kring elever i behov av särskilt stöd.	- utveckla kunskapsöverföring mellan individ- och familjeomsorg och barn-och utbildningsförvaltningen. - Social-och äldreomsorgsförvaltningen ska ingå i den kommunövergripande arbetsgruppen för arbetet med ett lokalt preventionspaket. - samtliga verksamheter som träffar barn och unga ska bemöta suicidala riskbeteenden genom bl.a. kontinuerliga riskbedömningar på boenden.
Förskolenämnden	- alla barn i behov av särskilt stöd ska ha en handlingsplan som stödjer deras utveckling och lärande. - ta fram gemensam handlingsplan för förskolor och övriga skolformer gällande hur man identifierar särbegåvade i tidig ålder samt stödjer och utmanar dessa barn. - ta fram utbildningsplan för medarbetare med pedagogiskt	- aktiviteter på förskolan, så som vila, rörelse och lek, ska balanseras. - alla barn ska ha minst en vuxen i förskolan som de känner förtroende för. - Barn-och utbildningsförvaltningen ska delta i arbetet med att ta fram ett lokalt preventionspaket.

	uppdrag i syfte att höja kompetensen om särbegåvning.	
Grundskolenämnden	- företrädarna för grundskolan ska utveckla samarbetet och delaktigheten i Samkraft. - företrädarna ska även utveckla kunskapsöverföring mellan Social- och äldreomsorgsförvaltningen/individ- och familjeomsorg och barn-och utbildningsförvaltningen.	- Barn-och utbildningsförvaltningen ska delta i arbetet med att ta fram ett lokalt preventionspaket.
Gymnasienämnden		- Barn-och utbildningsförvaltningen ska delta i arbetet med att ta fram ett lokalt preventionspaket. - Samkrafts gymnasieteam ska ta fram en handlingsplan för att öka elevernas närvaro i skolan.

I våra intervjuer framförs att målet *en högre andel elever ska gå ut med behörighet till gymnasiet* kan kopplas till det förebyggande arbetet avseende barn och ungas psykiska ohälsa.

4.1.3 Övriga mål och styrdokument

Huddinge kommun har en central elevhälsoplan för att skapa en gemensam plattform för en likvärdig elevhälsa inom grundskolorna och grundsärskolorna i Huddinge kommun. Elevhälsa omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Målet med elevhälsa är att eleven ska få en så positiv lärandemiljö som möjligt, där de har rätt till en fysisk och psykosocial arbetsmiljö med studiero och där eleven har möjlighet att utvecklas. Planen omfattar även de elever som går i förskoleklass. Förutom ovanstående ska planen även vara ett stöd för de lokala elevhälsoeamen i deras arbete med att strukturera arbetet på lokal nivå. Elevhälsan styrs nationellt av bl.a. Skolverket och Socialstyrelsen samt omfattas av flera regelverk (se kap. 4.2.1).

Den centrala elevhälsoplanen är tänkt att stödja de lokala elevhälsoteamen och vara ett verktyg för att hitta struktur i arbetet på lokal nivå. Planen innehåller en organisationsstruktur för den samlade elevhälsan samt ett förslag till mall för hur man på lokal nivå kan utveckla elevhälsplaner. Elevhälsan bygger på flera funktioner och i den centrala elevhälsoplanen återges det ansvar som åligger barn-och utbildningsförvaltningen, rektorerna och elevhälsan. Uppföljning av både den centrala och lokala elevhälsoplanen ska ske årligen. Den centrala elevhälsan upprättar en mall för uppföljning som stöd till skolenhetens uppföljning av den lokala elevhälsoplanen. Varje skolenhets rektor ansvarar för att följa de styrdokument som finns för elevhälsan.

Individ- och familjeomsorgen har som uppdrag att öka den enskildes och/eller familjens förutsättningar för att leva under så bra levnadsvillkor som möjligt. De ska även arbeta för att den enskilde ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. I detta ingår bl.a. att skapa förutsättningar för trygga uppväxtvillkor för barn och unga. I verksamhetsplanen/kvalitetsplanen för individ-och familjeomsorgen för 2018 finns ett antal utvecklingsåtaganden/uppdrag som relaterar till socialnämndens

verksamhetsplan. Nedan presenteras ett urval av dessa som relaterar till arbetet med psykisk ohälsa:

- Social-och äldreomsorgsförvaltningen och Barn-och utbildningsförvaltningen ska ingå i en kommunövergripande arbetsgrupp för arbetet med länsstyrelsens preventionspaket.
- Verksamheten ska utefter det framtagna samverkansdokumentet utveckla kunskapsöverföring mellan individ-och familjeomsorgen och barn-och utbildningsförvaltningen.
- Prioritering ska ske av barn i familjer med missbruk och/eller psykiska ohälsa.
- Utöka och förenkla samverkan mellan individ-och familjeomsorgen och AoF¹.

4.1.4 Kommentarer och bedömningar

I budgeten för 2018 finns en tydlig prioritering att utöka det preventiva arbetet på området. För att leva upp till kravet har kommunen initierat projektet preventionspaketet. Detta får ett tydligt genomslag i mål för respektive nämnd och förvaltning.

Vidare har varje berörd nämnd formulerat utvecklingsåtaganden/insatser under de kommunövergripande målen "utbildning med hög kvalitet" och "god omsorg för individen". Insatserna kan kopplas till arbetet med psykisk ohälsa bland barn och unga.

Uppföljning ska ske enligt fastställd uppföljningsplan i kommunen.

Vår samlade bedömning är att kommunen har ett flertal mål som knyter an till temat för denna granskning och att dessa får genomslag i styrningen. Eventuellt kan kommunen förstärka fokuset på detta område genom att mer explicit formulera vilken ambition kommunen har avseende att stärka den psykiska hälsan hos barn och unga. Idag finns inga mål om det.

4.2 Enheter, samverkansorgan och andra grupperingar eller initiativ som har väsentliga roller i arbetet med barn och ungas psykiska hälsa.

4.2.1 Granskningskriterier – bedömningsgrunder i detta avsnitt

Ansvarsfördelningen bör vara överenskommen och dokumenterad. Det behöver vara tydligt vad som förväntas av berörda för att samverkan ska fungera. Vi söker även efter att roll- och arbetsfördelningen "hålls samman" just i syfte att förbygga psykisk ohälsa och att den omfattar de som har viktiga roller, bl.a.: pedagogisk personal, elevhälsan, socialtjänstens uppsökande verksamhet samt samverkan med BUP.

Det behöver finnas tydliga former för samverkan, t.ex. olika fora där berörda träffas för att diskutera gemensamma frågor och lösa eventuella problem eller oklarheter.

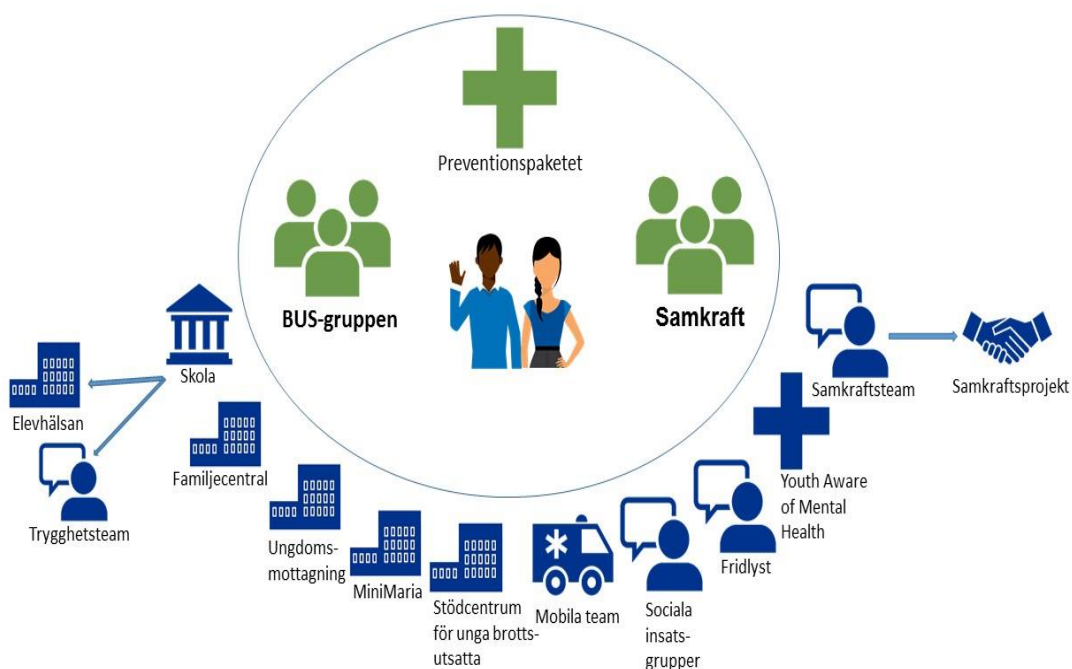
¹ AoF betyder arbete och försörjning.

Samverkansmöten behöver ha ett uttalat syfte som anknyter till ambitionen med barn och ungdomars ohälsa. Samverkan bör regelbundet bli föremål för utvärdering.

I denna del undersöker vi även om skolhälsovården genom tillgång till läkare, sjuksköterska, psykolog och kurator kan anses leva upp till skollagens krav på att arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Vi kommer också att bedöma om arbetet kan anses ske systematiskt vilket innebär att det sker planmässigt och med en uttalad ambition att motverka psykisk ohälsa.

4.2.2 Insatserna i sammandrag

Bilden nedan är vårt sätt att kortfattat försöka illustrera de olika enheter, samverkansorgan och andra grupperingar eller initiativ som finns i kommunen och som har roll i arbetet med att förebygga eller minska psykisk ohälsa hos barn och unga. Många aktörer är inblandade och vi har försökt att återge väsentliga delar men bilden gör inte anspråk på att vara helt komplett.

4.2.3 Preventionspaketet

Kommunen har beslutat att arbeta med ett så kallat preventionspaket som innehåller ett samlat stöd i frågor som rör bland annat våldsförebyggande arbete, föräldrastöd och

förebyggande arbete kring ANDT². Utgångspunkten i preventionspaketet är att personer ofta är i behov av flera insatser samtidigt och utifrån detta hitta metoder för att möta individernas behov. Preventionspaketet är en initiativ från Länsstyrelsen som kommunen har valt att arbeta efter med tillägget att även inkludera våldsbejakande extremism. Ett projekt har inletts för att ta fram ett preventionspaket specifikt för Huddinge kommun för godkännande i kommunens ledningsgrupp. En preventionssamordnare har tillsatts för att leda projektet tillsammans med en styrgrupp och en s.k. projektdeltagargrupp. Arbetet har inletts med en kartläggning av kommunens preventionsarbete med fokus på vilka preventiva insatser som finns och vad som saknas avseende uppdrag och arbetsätt. Även kommunens samverkan med civilsamhället kommer ingå i kartläggningen. Vidare kommer övriga samarbetsformer med olika linjeverksamheter att ses över. Utifrån detta ska projektet leverera förslag på en hållbar fortsättning av preventiva insatser. Detta innefattar även strukturer för att styra, följa upp och förbättra preventionsfrågor.

4.2.4 Samkraft

I kommunen finns Samkraft som är en samverkansmodell mellan kommunen, lokalpolisområdet Huddinge (LOPO) samt Stockholms läns landsting genom barn- och ungdomspsykiatri i kommunen. Ett övergripande mål för samverkan är bland annat att förhindra psykisk ohälsa hos barn och unga. Organisationen leds av en styrgrupp som beslutar om mål och budget.

Inom kommunstyrelsens förvaltning har en utvecklingsledare i uppdrag att leda, stödja, utveckla och samordna samkrafts arbete. Utvecklingsledaren ansvarar även för att upprätta underlag såsom budget, delårs- och årsrapporter samt handlingsplaner. Vidare ingår i utvecklingsledarens uppdrag att bistå samkraftsteamerna med administrativt stöd och hjälp i utvecklingsarbetet.

Styrgruppen består av bl.a. förvaltningschefer/biträdande förvaltningschefer och verksamhetschefer från barn- och utbildningsförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen samt social- och äldreomsorgsförvaltningen. I styrgruppen ingår även verksamhetschefen för BUP samt chefen för LOPO Huddinge. Den administrativa direktören vid kommunstyrelsens förvaltning är ordförande i styrgruppen. Till styrgruppen är även linjeförvaltningschefen för utvecklingsledaren adjungerad.

Målområdena för Samkraft under åren 2016 – 2018 är:

- ökad närvaro i skolan
- förbättrat mottagande av nyanlända barn och ungdomar
- minskat hot och våld bland barn och ungdomar

Den operativa delen av Samkraft består av fem grundskoleteam, ett förskoleteam och ett gymnasieteam. Teamerna har i uppdrag att utifrån ovanstående målområden identifiera gemensamma problembilder. Utifrån dessa ska teamerna arbeta fram nya metoder och arbetsätt för att i samverkan arbeta preventivt. För att realisera dessa

² alkohol, narkotika, dopning och tobak

kan temen göra projektansökningar. För 2018 får följande tre projekt finansiering från Samkraft:

- Familjeöppet för nyanlända – projektet syftar till att starta och bygga upp verksamhet på huddinges samtliga förskolor på familjecentralerna för att integrera nyanlända i det svenska samhället. Utöver det ska samarbetet med föreningar och andra verksamheter inom kommunen utvecklas. Målet är att projektet i slutet av 2018 ska implementeras i den ordinarie verksamheten på familjecentralerna.
- Logoped i Vårby – projektet syftar till att ge förskolebarnen i Vårby ett rikare språk och på så sätt skapa likvärdiga förutsättningar för barnen att tillgodogöra sig undervisningen i förskolan och grundskolan.
- Närvaro Frånvaro – projektet syftar till att utifrån kartläggningen av frånvaro på gymnasieskolorna under 2017 upprätta och implementera en kommunövergripande handlingsplan för att hantera frånvaron på skolorna.

Om ett projekt efter utvärdering bedöms som framgångsrikt är tanken att det ska inarbetas i linjeorganisationen.

Förutom ovanstående tre projekt ska även en ny överenskommelse gällande samverkan i Samkraft tas fram. I intervjun med representanter från individ-och familjeomsorgen framkommer att psykisk ohälsa ska ingå som område i den nya överenskommelsen.

Redovisning av Samkraft sker i form av en årsrapport där varje samkraftsprojekt redovisas inklusive hur de finansiella medlen har använts. Representanter för socialnämnden uppger att det är svårt att bedöma om resurserna använts effektivt.

I intervjun med ordförande och vice ordförande för socialnämnden framkommer även att det finns en risk att samkraftsprojekten inte inarbetas i linjeorganisationen och istället resulterar i punkinsatser på olika områden.

4.2.5 Samverkan kring barn i behov av särskilt stöd (BUS)

Huddinge kommun omfattas av den överenskommelsen ”Samverkan kring barn i behov av särskilt stöd (BUS)” som upprättades 2012 mellan landstinget och alla kommuner i Stockholms län. Syftet med överenskommelsen är att tydliggöra ansvarsfördelning och redogöra för gemensamma samverkansstrukturer. Detta för att säkerställa att barn med behov av särskilt stöd får de insatser de behöver. Vidare syftar överenskommelsen till att utveckla en samsyn och etablera ett samarbete kring arbetet med barn i behov av särskilt stöd. En av tre målgrupper som nämns i inledningen är barn med psykisk ohälsa.

Nedanstående bild är hämtad från överenskommelsen och visar att samverkan ska ske på flera nivåer.

	Politiker	Tjänstemän
Länsövergripande regional samverkan	<i>Presidiegruppen</i> Presidierna från Hälso- och sjukvårdsnämnden och KSLs beredningar	<i>BUSSAM</i> Chefer från KSL, kommunerna, landstingets verksamheter samt Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Lokal samverkan mellan ledning i varje kommun och landstingets verksamheter	<i>Samrådsgrupper</i> Politiker från kommunen och landstinget	<i>Lokala BUS grupper</i> Chefer från kommunens förvaltningar och landstingets verksamheter
Samverkan kring barnet på individnivå		<i>Personal från socialtjänst, skola och landstingets verksamheter</i> T.ex. elevstödsteam, vårdplaneringskonferenser

Överenskommelsen ska integreras i arbetet på lokal nivå. Samverkan kring barn i behov av särskilt stöd ska ske genom den lokala BUS-gruppen där landstingets och kommunens ledning och verksamheter finns representerade. Den konkreta samverkan ska sedan ske kopplat till barn på individnivå.

4.2.6 Öppna verksamheter

Det finns ett flertal ”öppna verksamheter” som har betydelse i arbetet kring psykisk hälsa för barn och unga.

I kommunen finns fyra familjecentraler vars arbete grundar sig på ett avtal mellan fyra olika verksamheter; barnmorskemottagning (BMM), barnavårdscentral (BVC), öppen förskola (ÖF) samt Enheten för förbyggande och uppsökande 0-20 år.

Familjecentralerna drivs i samarbete mellan Huddinge kommun och Stockholms läns landsting och målet är att främja samverkan kring hälsofrämjande och förebyggande insatser till barn och deras föräldrar. Familjecentralernas arbete riktar sig till blivande föräldrar och barn mellan 0-5 år samt deras föräldrar. I intervjun med ordförande för förskolenämnden framkommer att två av familjecentralerna har ska stärka sin kompetens genom att rekrytera ytterligare två socionomer. Syftet är att möjliggöra ett mer utåtriktat arbete mot förskolorna i områdena och grundar sig i beslutet om förstärkta familjecentraler.

I kommunen finns en ungdomsmottagning med uppdrag att bland annat främja ungdomars psykiska hälsa genom att bedriva en uppsökande, förebyggande och behandlande verksamhet. På ungdomsmottagningen kan ungdomar erbjudas gruppbesök och individuella besök. Verksamheten driver även ett utåtriktat arbete för ungdomar och unga vuxna upp till 23 år. Ungdomsmottagningen finansieras gemensamt av socialnämnden och landstinget. Kötiden till mottagningen är enligt social-och äldreomsorgsförvaltningen cirka sex veckor till kurator. Ingen väntetid till barnmorskebesök föreligger, de erbjuder drop-in tider varje vecka.

Vidare finns i kommunen Stödcentrum för unga brottsutsatta som erbjuder stödsamtal och praktisk hjälp i rättsprocessen till ungdomar upp till 20 år som utsatts för- eller bevittnat brott. Stödcentrum har även ansvar för medlingsverksamheten i kommunen. Enligt social-och äldreomsorgsförvaltningen finns ingen kö till stödsamtal.

Ungdomar upp till 20 år och som har ett riskbruk eller missbruk av alkohol och droger kan få hjälp och stöd av öppenvårdsmottagningen MiniMaria. Mottagningen kan erbjuda hjälp med rådgivning, bedömning, utredning och behandling till ungdomar och föräldrar. MiniMaria drivs gemensamt av kommunen och landstinget. Enligt social-och äldreomsorgsförvaltningen är det hög tillströmning av ungdomar med riskbruk eller missbruk som söker stöd sedan i höstas. Trots personalförstärkning är väntetiden minst två veckor.

Inom kommunen finns även sociala insatsgrupper (SIG) som är ett projekt riktat mot ungdomar mellan 13-20 år och som riskerar att utveckla en kriminell livsstil. Projektet är ett samarbete mellan socialtjänst, polis, fritidsverksamhet och skola som pågått sedan 2013. På nationell nivå är det Rikspolisstyrelsen som äger projektet. I kommunen var SIG ursprungligen ett Samkraftsprojekt som sedan implementerades i socialtjänstens verksamhet under 2016. Projektet finansieras av förvaltningarna. I verksamheten finns två samordnare som arbetar med att ge stöd och leda sociala insatsgrupper. Enligt social-och äldreomsorgsförvaltningen finns i dagsläget ingen kö.

I kommunen finns ett mobilt team som arbetar förebyggande, uppsökande och samverkande med andra aktörer, framförallt grundskolor och fritidsgårdar. Syftet är att fånga upp problem hos barn och unga i ett tidigt skede genom att på olika sätt stötta ungdomar mellan 10-20 år. Det mobila teamet består av ca. 10 fältsekreterare som verkar där barn och unga finns, exempelvis i grund-och gymnasieskolan, på fritidsgårdar och på nätet. Det mobila teamet arbetar även med lägerverksamhet.

Gruppverksamheten Fridlyst erbjuder stödgrupper till barn, ungdomar och föräldrar som lever i familjer med en beroendeproblematik, psykisk sjukdom eller där föräldrarna har separerat. Fridlyst erbjuder även enskilda stödsamtal till föräldrar. Under 2017 fick Fridlyst finansiella medel via PRIO för att motverka psykisk ohälsa.

4.2.7 Övriga insatser

I intervjun med ordförande och vice ordförande för socialnämnden framkommer att det inom socialförvaltningen finns en rutin för att fånga upp barn till föräldrar med missbruksproblem.

Uppdrag psykisk hälsa (f.d. PRIO) är en överenskommelsen mellan Regeringen och SKL med fokus på förebyggande insatser inom området psykisk ohälsa. I samband med överenskommelsen har länsövergripande handlingsplaner för barn och unga och vuxna tagits fram. Huddinge kommun har inom ramen för uppdrag psykisk hälsa tilldelats finansiella medel för satsningar inom området på lokal nivå. Med dessa har kommunen valt att anställa en lokal utvecklingsledare med uppdrag att samordna det lokala utvecklingsarbetet och förbättra arbetet kring psykisk ohälsa inom SÄF i samverkan med andra förvaltningar.

”Myren” är ett så kallat träningsboende för ungdomar mellan 17-20 år och är en insats som kan beviljas av Ungdomsenheten. Boende i Myren följer en trappstegsmodell som innebär att ungdomen bor i träningslägenheterna under ett år och har under tid möjlighet att få stöd av myrensamordnare. Därefter finns möjlighet för ungdomen att ingå i ett försöksboendekontrakt med Huce med fortsatt stöd av myrensamordnare. Om ungdomen sköter sina åtaganden som boende finns möjlighet att få ett eget hyreskontrakt. Social- och äldreomsorgsförvaltningen uppger att det finns kö som varken växer eller blir kortare.

4.2.8 Utbildningsförvaltningens förebyggande arbete

Inom barn-och utbildningsförvaltningen finns en förskoleavdelning, en grundskoleavdelning samt en gymnasieavdelning med ansvar för respektive verksamhet.

Förskoleverksamheten består av förskolor, kommunala pedagogisk omsorg, omsorg på obekvämt arbetstid, öppna förskolor samt förskolans stödverksamhet. Förskolans stödverksamhet består av en enhetschef (direkt underställd verksamhetschefen), en specialpedagog och en del av en tjänst som utredningssekreterare. I de fall där förskolecheferna inte kan erbjuda det stöd som barnet behöver kan förskolans stödverksamhet stötta upp med extra insatser i form av bland annat resurstillägg (tilläggsbelopp). Förskolans stödverksamhet kan även erbjuda förskolorna stöd i att identifiera nya arbetssätt.

Grundskoleverksamheten består av grundskolor, skolbarnomsorg, grundsärskola samt skolstöds enhet grundskola (se Skolstöd: Resurscentrum för stöd och elevhälsa).

Gymnasieverksamheten består av gymnasieskolor och gymnasiesärskolor. Gymnasieavdelningen har även ansvar för vuxenutbildning och resurscentrum för nyanlända (RCN), en resurs som finns tillgänglig både för grundskolan och gymnasieskolan. Resurscentrum för nyanlända inom förskola och skola (RCN) arbetar med att samordna Huddingeskolornas mottagande av nyanlända elever.

Elevhälsa

För att kunna göra en så god bedömning som möjligt av elevens behov består elevhälsan på skolorna av flera yrkesgrupper med olika kompetenser. Elevhälsan styrs av flera olika regelverk däribland skollagen (2010:800), hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), patientsäkerhetslagen (2010:659), patientdatalagen (2008:355), offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), personuppgiftslagen (1998:204), förvaltningslagen (1986:223) och arbetsmiljölagen (1977:1160). Enligt skollagen ska Elevhälsan arbeta förebyggande och hälsofrämjande. I skollagen 2010:800, 2 kap 25 – 28 § §, finns sammanfattningsvis även följande krav på elevhälsan:

- För elevhälsans medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Det ska även finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

- Varje elev i grundskola, grundsärskola och specialskola ska erbjudas minst tre hälsobesök, vilka är jämt fördelade över skoltiden, som innefattar allmänna hälsokontroller. Det första hälsobesöket får ske i förskoleklass. Elever i gymnasieskolan ska erbjudas minst ett hälsobesök som innefattar en allmän hälsokontroll.

Det krävs ett aktivt samarbete och regelbundna mötestider mellan de olika professionerna i elevhälsoteamet. Vidare ska minnesanteckningar föras för att kunna följa elevhälsoärenden, vidta stödåtgärder samt kunna utvärdera de insatser som genomförts.

I intervjun med grundskolans skolstödschef framkommer att det inte finns någon närmare precisering av vad som är tillräckligt för att leva upp till lagkravet avseende tillgång på kompetens för elevhälsan. Kösituationen till respektive yrkesgrupp används som indikator på om kommunen uppfyller skollagens krav. Enligt uppgifter från en utredningssekreterare på gymnasieavdelningen är det i princip ingen väntetid till kurator, skolsköterska samt speciallärare. Kontakt kan tas samma vecka som behov uppstår. För skolpsykolog är det i cirka en månads väntetid. För besök hos skolläkare enligt våra intervjuer en till tre månader.

I kommunens elevhälsoplan för 2018 finns ansvarsfördelningen för elevhälsan dokumenterad. Enligt elevhälsoplanen ansvarar barn- och utbildningsförvaltningen för att tillgången till elevhälsans insatser finns i den omfattning och enligt det innehåll som föreskrivs i skollagen. Barn- och utbildningsförvaltningen har även tillsammans med rektorn det övergripande ansvaret för elevhälsoarbetet inom samtliga skolformer. Detta inkluderar att bl.a. organisera arbetslagen, elevhälsan samt skolans resurser så att eleverna får tillgång till det stöd och den hjälp de behöver. Ansvaret för elevers hälsa ligger på all personal vilket innebär att det krävs en god samverkan mellan elevhälsans personal och övriga yrkesgrupper. Det är också angeläget att säkerställa samverkan med vårdnadshavare. Det är elevhälsoteamets ansvar att, under rektorns ledning, se till att elevhälsoarbetet bedrivs i enlighet med gällande bestämmelser. Förutom att ansvara för och kvalitetssäkra den lokala elevhälsoplanen har elevhälsoteamet även ansvar för arbetet med åtgärdsprogram, plan mot diskriminering och kränkande behandling med nolltolerans mot trakasserier och kränkningar, drogförebyggande arbete, systematiskt arbete mot ogiltig frånvaro m.m. I de fall elever har behov av stöd genom extra anpassning ska elevhälsoteamet hjälpa pedagogerna att finna sådana lösningar. Om extra anpassning inte räcker ska en utredning initieras av elevens eventuella behov av särskilt stöd.

Dokumentation är en viktig del i kvalitetsarbetet och en förutsättning för god uppföljning och utvärdering. Rektorn ska i den s.k. elevakten samla all dokumentation som rör en elevs behov, genomförda insatser och uppföljning av dessa. Vidare har rektorn enligt läroplanen för grundskolan ansvar för att:

- Utforma undervisningen och elevhälsans verksamhet så eleverna får det stöd och den hjälp de behöver
- Upprätta kontakter mellan skola och hem om det uppstår problem och svårigheter för eleven i grundskolan

- Anpassa resursfördelningen och stödåtgärderna till lärarnas värdering av elevernas utveckling
- Integrera ämnesövergripande kunskapsområden
- Behov utreds och särskilt stöd ges i fall där det förekommer en risk att eleven inte når kunskapsmålen.

Rektorn ansvarar även för dokumentation avseende utredning, åtgärder och utvärdering av skolans insatser.

Den centrala elevhälsan utgörs av ett flertal resurser för att stödja det lokala elevhälsoarbetet. Huddinge kommuns skolstöd är grundskolans stödorganisation och ansvarar för samordningen av kommunövergripande insatser inom elevhälsoområdet och för riktade stödinsatser till elevhälsans professioner. Inom skolstödet finns även skolhälsovårdsöverläkare och verksamhetsansvarig sjuksköterska som ansvarar för att stödja arbetet med verksamhetsutveckling, kompetensutveckling, kvalitetssäkring, uppföljning samt utvärdering. Vidare finns en enhet för elevhälsans medicinska del som kvalitetssäkrar och samordnar den medicinska delen av elevhälsan samt en psykologansvarig som kvalitetssäkrar och samordnar psykologernas arbet. Skolstöd erbjuder även konsultativt stöd och utredande tjänster i form av specialpedagoger, psykologer och specialisttjänster för syn och hörsel. Skolstöd erbjuder även resurser som stöttar skolans arbete med elevhälsa och kompletterar deras egna insatser för elever i behov av särskilt stöd.

Skolläkarna och elevhälsans medicinska insatser (samordnade sjuksköterska) som finns i skolstöds organisation finansieras gemensamt av grund- och gymnasieavdelningarna. Dessa yrkesgrupper arbetar även på kommunens gymnasieskolor. Tillsammans med skolsköterskor och skolläkare samordnar och kvalitetssäkrar enheten den medicinska delen av elevhälsan. Samordnade sjuksköterska sammankallar även samtliga sjuksköterskor i grund- och gymnasieskolan till gemensamma möten och kvalitetsarbete.

Den lokala elevhälsan utförs av ett elevhälsoteam bestående av olika yrkesgrupper med specialpedagogisk-, psykologisk-, och psykosocial kompetens. Skolstöd resurscentrum för stöd och elevhälsa i Huddinge kommun har i arbetsplanen för 2017/2018 dokumenterat vilka arbetsuppgifter som ingår i de olika yrkesgruppernas respektive uppdrag.

Ansvarsfördelningen på lokal nivå ska dokumenteras i skolornas lokala elevhälsoplaner.

I intervjun med företrädare för socialnämnden framkommer att det finns brister i informationsöverföringen vid överlämningar mellan olika skolnivåer, dvs mellan förskola – grundskola - gymnasieskola. Detta kan innebära att det tar lång tid innan information om barnets specifika behov når nästa skolenhet.

Vidare framkommer i intervjun med en utredningssekreterare på gymnasieavdelningen att för de elever som har ett stort behov av stödjande insatser behöver elevhälsan få ett utökat stöd av BUP för att kunna erbjuda de insatser som behövs.

Ordförande för förskolenämnden uppger att den höga personalomsättningen och bristerna på utbildad personal i länet är ett problem för kommunen. Detta gör det svårare att ha kontinuitet i bemanningen och leder i sin tur till sämre möjligheter att fånga upp barn med problematik.

Skolstöd: Resurscentrum för stöd och elevhälsa

Skolstöd är det centrala stödet till skolhälsan på grundskolenivå och organisationen har 25 medarbetare. De har till uppgift att stödja arbetet med systematiskt kvalitetsarbete, uppföljning och utvärdering samt samordna kommunövergripande insatser inom elevhälsoområdet och ansvara för riktade stödinsatser till elevhälsans professioner. Inom skolstöd i Huddinge finns skolstödschef, administrativ chef, utredningssekreterare som arbetar med tilläggsbelopp och individuellt stöd, administrativ assistent grundskolan, ekonom, skolpsykologer, team för pedagogisk skolutveckling och elevhälsans medicinska insatser. För medicinska insatser finns även skolhälsovårdsöverläkare och verksamhetsansvarig skolsköterska vilka har det övergripande ansvaret för att stödja arbetet med utveckling av verksamheten och yrkesspecifik kompetens, kvalitetssäkring, uppföljning samt utvärdering.

Skolstöd ska enligt arbetsplanen för läsåret 17/18 arbeta: salutogent³, förebyggande, utredande och inkluderande. Fokusområdena inom Skolstöd är för läsåret 17/18 följande:

- förebyggande och hälsofrämjande insatser
- psykisk hälsa
- arbeta med att främja närvaro

Enligt grundskolans skolstödschef har uppföljningar visat att det finns stora skillnader i förekomst av förebyggande och främjande arbete mellan skolorna. Framförallt finns olika önskemål om utökad stöd till specialpedagoger. Skolstöds uppföljningar har även visat på att tillgängliga insatser centralt från beteendevetare och specialpedagoger inte täcker det behov som finns. Det är framförallt inom områden som berör social fobi, ångest och konflikthantering där det ökade behovet finns. Vidare framkommer att varje skola har de centrala funktionerna men att dessa nyttjas i olika grad.

Övriga förebyggande insatser inom olika skolformer

Barn-och utbildningsförvaltningen har tagit fram en gemensam rutin för att följa upp närvaro i grundskolan. Rutinen stödjer det förebyggande arbetet genom att etablera arbetssätt för uppföljning av ogiltig skolfrånvaro i ett tidigt skede. Mentor/klassföreståndare har ansvar för de tidiga åtgärderna i samband med frånvaro, såsom kontakt med vårdnadshavare. Vid fortsatt skolfrånvaro ansvarar mentor/klassföreståndare tillsammans med elevhälsoteamets olika yrkesgrupper för olika delar i åtgärdsplanen. I fall där eleven haft ogiltig frånvaro under en längre tid ansvarar även rektorn för vissa åtgärder.

³ Ett salutogent arbetssätt innebär att arbeta hälsofrämjande.

I intervjun med ordförande för gymnasienämnden framkommer att rutinen även används för elever med hög frånvaro på gymnasiet.

I kommunen finns Youth Aware of Mental Health (YAM) som är ett program för skolelever och som ska främja diskussion och utveckla färdigheter för att möta livets svårigheter samt öka kunskap om psykisk hälsa. En uttalat mål är att barn och elever ska ha minst en vuxen i förskola eller skola som de känner förtroende för.

I intervjun med ordförande för grundskolenämnden framkommer att nämnden har samarbetat med verksamhetsutvecklare vid planering och utveckling av skolor. Detta i syfte att utforma skolornas lokaler på ett sätt som motverkar mobbning. Vidare framkommer att det sker välkomstsamtal på skolorna. Ett välkomstsamtal är ett enskilt samtal mellan specialpedagoger och elever där elevernas upplevelse av skolgången diskuteras. Det pågår ett utvecklingsarbete för att göra dessa välkomstsamtal mer likformiga och strukturerade. Målet är att dessa även ska fånga upp barn med särbegåvning.

För elever som saknar behörighet till gymnasieskolan så genomförs överförandekonferenser. Under dessa diskuteras elevens situation och alternativa lösningar för eleven.

I intervjun med grundskolans skolstödschef framkommer att trygghetsteam finns på skolorna.

Övriga samverkansfora

I intervju med grundskolans skolstödschef framkommer att skolstöd har samverkansmöten främst med social-och äldreomsorgsförvaltningen och förskolan. Lokala samverkansmöten sker kopplat till specifika uppdrag. Ett exempel är styrgrupp kring social- och äldreomsorgsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen som samverkar för att uppmärksamma elever med hög skolfrånvaro. Enligt skolstödschefen fungerar arbetssättet med lokal samverkan bra och är effektivt. Dock finns ett behov av att kunna ta ett mer samlat grepp kring barn och ungas psykiska ohälsa.

Samverkan med BUP och primärvården

Skolstöd har regelbundna samverkansmöten med BUP kring specifika frågor, bland annat kring remisser. Enligt grundskolans skolstödschef har samarbetet med BUP fungerat både bra och mindre bra de senaste åren. Grundskolans skolstödschef uppger även i intervjun att samverkan med BUP tidigare skett på ett övergripande plan men att samverkan idag även sker på individnivå.

I kommunen har det startat ett SIP⁴ nätverk där BUP är representerade. BUP ska även delta i SIP möten för enskilda individer men deltar inte alltid. Det pågår en diskussion om hur arbetet med SIP kan vidareutvecklas med hjälp av de resurser som tillsatts. Ett utvecklingsområde som diskuteras är att möjliggöra **för skolan**, oavsett skolform, att initiera SIP. I intervju med en utredningssekreterare på gymnasieavdelningen framkommer att vissa av grundskolerektorerna har ställt sig positiva till förslaget.

⁴ SIP står för samordnad individuell plan och ska upprättas tillsammans med brukare om insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård behöver samordnas.

Gymnasierektorerna har uppgett att de är osäkra på om det mäktar med ansvaret i dagsläget. Detta eftersom att kalla till SIP kräver extra insatser från skolan i form av SIP-ledare (centrala mötesledare). I kommunen finns ca. 100 elever som har en SIP. Enligt grundskolans skolstödschef genomförs inte SIP i tillräcklig utsträckning.

Vidare har skolan, oavsett skolform, kontakt med BUM, skolläkare och skolsköterska för att säkerställa medicinering för ungdomar med diagnoser.

I våra intervjuer framkommer generellt att det finns förbättringsmöjligheter avseende samverkan med BUP. I dagsläget har BUP brist på personal och långa köer vilket påverkar möjligheten att driva arbetet framåt.

4.2.9 Kommentarer och bedömningar

I Huddinge kommun finns sammantaget många enheter, samverkansorgan och andra grupperingar eller initiativ som har som en av sina uppgifter att förebygga psykisk ohälsa hos barn och unga eller stödja målgruppen. Mycket av arbetet utgår ifrån Samkraft, BUS och Skolstöd/elevhälsan. Nyligen har ett viktigt initiativ startat genom tillskapandet av det s.k. Preventionspaketet. Detta är ett arbete för framtiden och projektet ska initialt genomföra en kartläggning av olika förebyggande insatser och samverkansfora. Vi ser att detta är angeläget mot bakgrund av att väldigt många arbetar med dessa frågor och behovet av att säkerställa god samordning är stort.

Kommunen har generellt en god tradition av att via formella dokument klargöra uppdrag och vår bild är att detta gäller även för var och en av dessa olika aktörer. Med det sagt vill vi lyfta fram att det ändå kan behövas att någon har ett övergripande perspektiv på psykisk hälsa för barn och unga. Utifrån detta perspektiv är följande frågor relevanta:

- Använder Huddinge kommun sina samlade resurser (inklusive samverkanslösningar) på bästa sätt för att stödja och hjälpa barn och unga med psykisk ohälsa?
- Är mixen av förebyggande och avhjälpande / stödjande insatser väl avvägd?
- Kan vi genom att fördela insatserna eller resurserna på ett annat sätt nå längre?

Några mer konkreta förbättringsområden har kommit fram i detta avsnitt. Det förefaller finnas mer att göra för att säkerställa snabb informationsöverföring mellan olika stadier i skolsystemet.

Det kan vara motiverat att bättre säkerställa att implementering i linjeorganisationen sker av de samkraftsprojekt vilka varit framgångsrika och ska breddinföras.

Kompetensförsörjning är ett bekymmer för många kommuner, bl.a. för Huddinge kommun. Enligt våra intervjuer är en effekt av lärarbristen bl.a. att det blir svårare med personalkontinuiteten och därigenom svårare att säkerställa att barn i behov av särskilt stöd tidigt uppmärksammas. Viss brist föreligger även på beteendevetare och specialpedagoger för att kunna leva upp till behov som berör social fobi, ångest och konflikthantering hos barn och unga.

I våra intervjuer framkommer att SIP inte tas fram i tillräcklig omfattning. Ett bekymmer är att BUP har svårt att hinna med att delta vid dessa möten. Överhuvudtaget har flera tagit upp i intervjuerna att BUPs medverkan och stöd i vissa fall är avgörande men inte alltid uppfylls. För elever som har ett stort behov av stödjande insatser behöver elevhälsan få ett utökat stöd av BUP för att kunna erbjuda de insatser som behövs.

Trots att en stor mängd aktiviteter finns för att förebygga psykisk ohälsa och för att hjälpa och stödja vid behov, är vår bedömning att det finns mer att göra för att systematisera arbetet. Vi tolkar initiativet preventionspaketet som ett led i detta och rekommenderar att kommunen i det arbetet överväger att tilldela någon i kommunen en sammanhållande och permanent roll för samordning av arbetet för psykisk hälsa hos barn och unga.

4.3 Hur kartläggs och analyseras utvecklingen av psykisk ohälsa bland barn och unga i kommunen?

4.3.1 Granskningskriterier – bedömningsgrunder i detta avsnitt

Folkhälsoundersökningar bör genomföras regelbundet och det är angeläget att ta del av dessa och analysera utfallet för att ha aktuell information om läget och för att ha god grund för att prioritera insatser.

4.3.2 Undersökningar

Sedan 2010 genomför Länsstyrelsen i Stockholms län vartannat år enkätundersökningar i stockholmsskolor där elever i åk 9 och gymnasiets åk 2 får svara på frågor om psykisk hälsa.

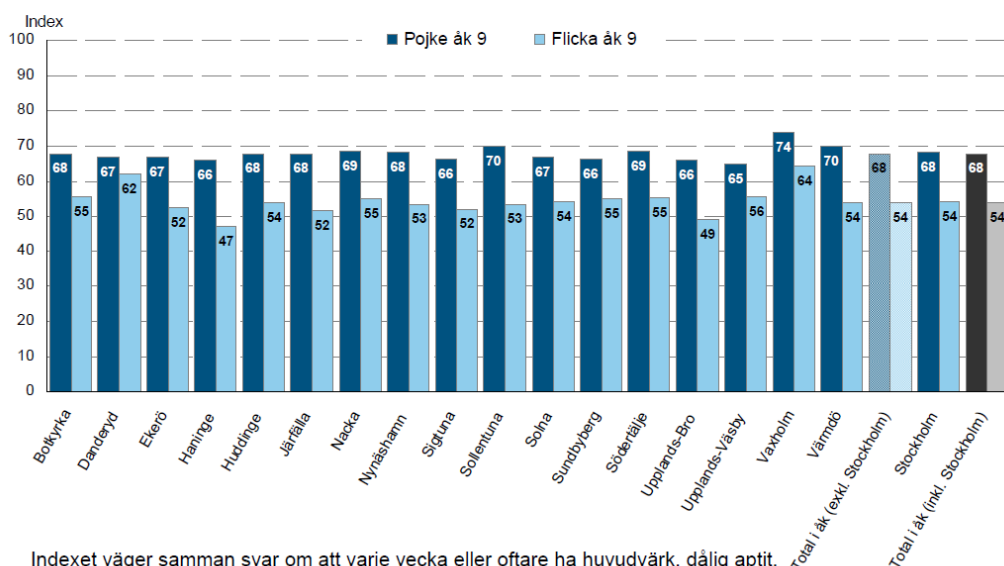
Huddinge kommun deltog 2010 och 2012 men har sedan inte deltagit i de två senaste undersökningarna (2014 och 2016) enligt det som är pulicerat på länsstyrelsens webbplats. I intervjun med en utvecklingsledare och verksamhetschef för individ- och familjeomsorg framkommer att kommunen istället valt att under dessa år genomföra en egen enkätundersökning. I intervjun med en utredningssekreterare på gymnasieavdelningen framkommer att Huddinge kommer delta i länsstyrelsens enkätundersökning för 2018.

En mycket påtaglig skillnad finns i utfallet mellan pojkar och flickor i åk 9. Flickor uppger genomgående en klart sämre psykisk hälsa än pojkar. Länsstyrelsen sammanställer enkätresultatet i en samlad rapport och nedanstående tabeller visar ett slags sammanfattning uttryckt som "Grad av psykisk hälsa" i åk 9. Under de år som enkäten genomförts (fyra tillfällen) har både pojkar och flickor successivt uppgivit något sämre psykisk hälsa. Den påtagliga skillnaden mellan pojkar och flickor består.

Resultatet för gymnasiets åk 2 är mycket likt det som beskrivits ovan om grundskolans åk 9.

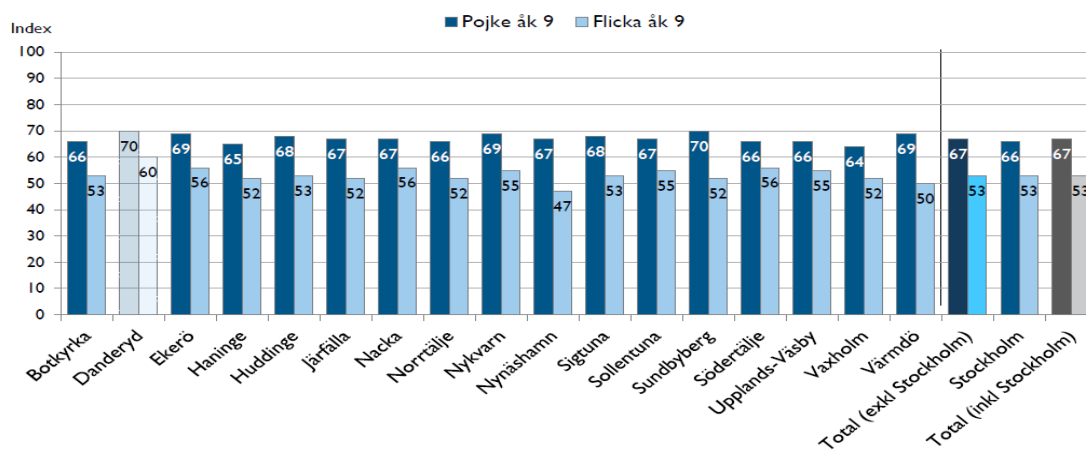
Huddingeeleverna svarade som medeleven i deltagande stockholmsskolor vid de två tillfällen då Huddinge deltog.

Grad av god psykisk hälsa – index mellan 0 och 100 där 0 är lägsta och 100 motsvarar högsta tänkbara värde

Indexet väger samman svar om att varje vecka eller oftare ha huvudvärk, dålig aptit, nervös mage, svårt att somna eller sova oroligt/vakna på natten

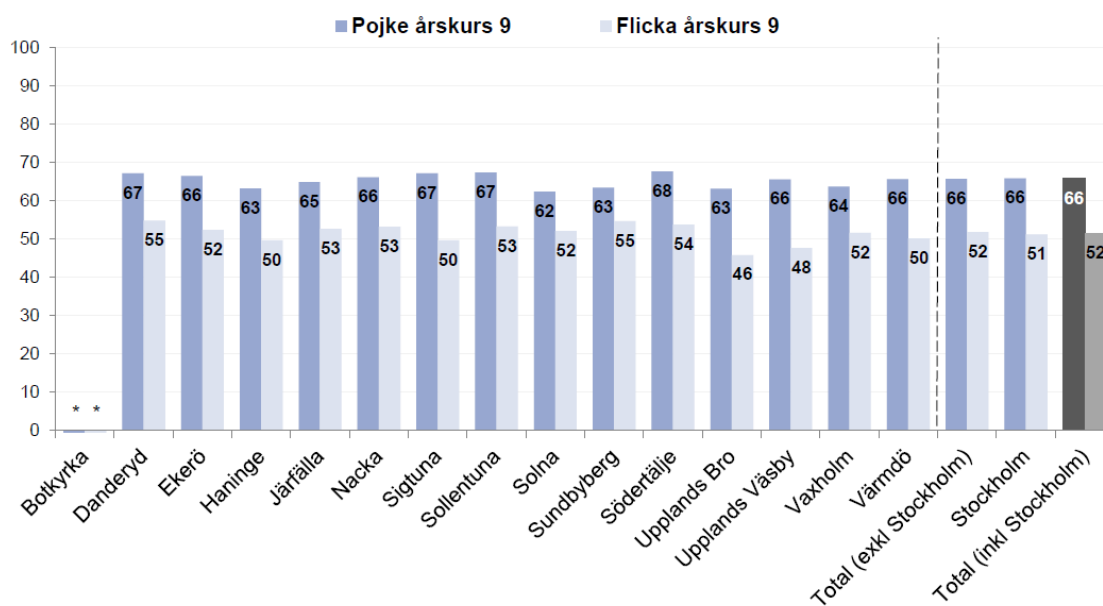
Grad av god psykisk hälsa – index mellan 0 och 100 där 0 är lägsta och 100 motsvarar högsta tänkbara värde

Årskurs 9, år 2012

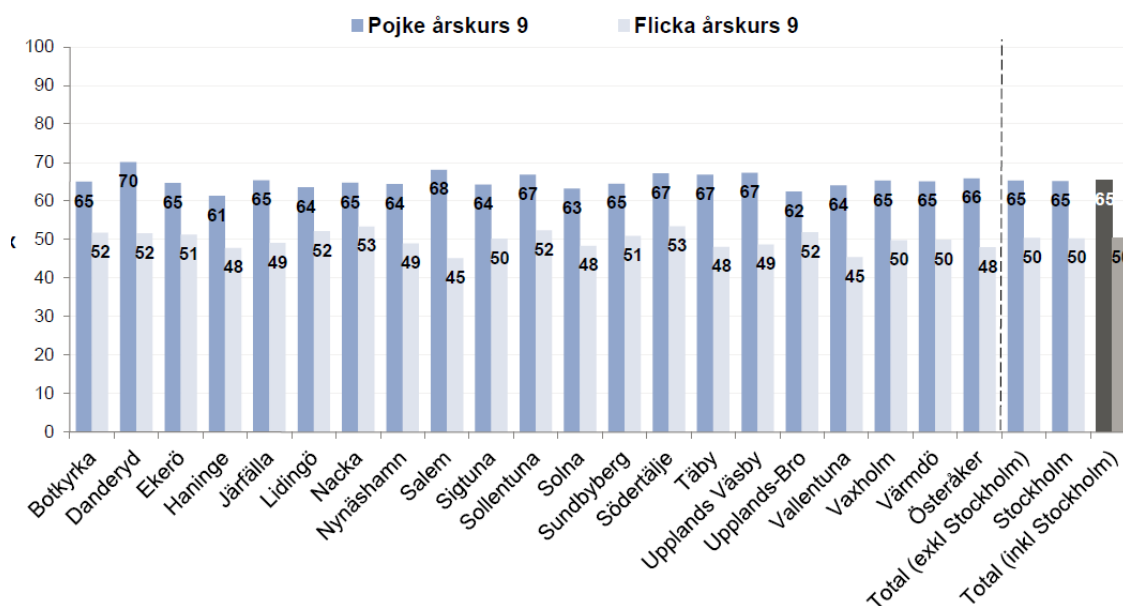
2014

Grad av god psykisk hälsa - index mellan 0 och 100 där 0 är lägsta och 100 motsvarar högsta tänkbara värde

2016

Grad av god psykisk hälsa - index mellan 0 och 100 där 0 är lägsta och 100 motsvarar högsta tänkbara värde

I intervjun med ordförande för gymnasienämnden framkommer att kommunen genomför egna enkäter som förmedlas till elever i årskurs 2 på gymnasiet. Resultatet analyseras på så kallade kvalitetsdialoger. Inför dessa assisterar analytiker barn-och utbildningsförvaltningen med att tolka resultatet.

På uppdrag av kultur-och fritidsförvaltningen genomför kommunen tillsammans med forskningsprojektet "Ung livsstil" undersökningar om barn och ungas livsstil. Undersökningarna har genomförts 1998, 2009, och 2015/2016 och innehåller frågor om skolan och om fritiden. Den senaste undersökningen riktade sig till barn och unga på alla skolnivåer. Resultatet från 2015/2016 visar att barn och ungdomar på alla tre skolnivåer anser att kommunen i första hand ska satsa mer på idrott och på fritidsgårdar.

I intervjun med företrädare för socialnämnden framkommer att antalet inkomna orosanmälningar är föremål för uppföljning och att en ökning har skett under de senaste åren. Det finns ett individ-och familjeomsorgschefsnätverk där alla Södertörnskommunerna ingår. De träffas regelbundet för gemensamma utvecklingsfrågor. Varje beslut om en insats följs upp. Det görs uppföljning av barn som blir återplacerade i hemmet.

Vidare genomför kommunen en undersökning kring vuxennärvaro genom att fråga barn om de har en vuxen i sin omgivning som de känner förtroende för. Ordförande för grundskolenämnden uppger att kommunens resultat i detta avseende står sig relativt väl vid jämförelse med andra kommuner.

I intervjun med en utredningssekreterare på gymnasieavdelningen framkommer att det finns ett behov av enklare sorters elevenkäter för vissa grupper, exempelvis för nyanlända. I kommunen pågår ett utvecklingsarbete för att ta fram sådana enkäter.

I förskolenämnden förs statistik över hur många som besöker öppna förskolan.

Vidare framkommer att den uppföljning som förskolenämnden främst har tillgång till är resultat från föräldraenkäter. Förutsättningen i dessa är att föräldrarna inte är med barnet större del av dagen och därför inte har någon insikt i hur det fungerar på förskolan.

Vidare genomförs brukarundersökningar på kommunens familjecentraler.

Forskning och Utveckling Södertörn har även utvärderat vissa projekt inom kommunen, såsom hembesök i Vårby och arbetet med sociala insatsgrupper.

I intervjun med en utredningssekreterare på gymnasieavdelningen framkommer att representanter från kommunen i februari 2018 deltog i en konferens om psykisk ohälsa. Konferensen hölls i Stockholm och samtliga skolkuratorer i kommunen var inbjudna att delta.

4.3.3 Kommunens analys samt åtgärder

I intervjun med grundskolans skolstödschef framkommer att länsstyrelsens enkätundersökningar används som underlag för att analysera utvecklingen. Vidare analyseras resultatet från kommunens egna enkätundersökningar. Grundskolans skolstödschef uppger även att verksamhetscheferna har fått ge återkoppling kring vilka

insatser som tillkommit efter att resultatet analyserats. I dialog med enheterna har det framkommit att förebyggande insatser mot psykisk ohälsa i samband med användning av sociala medier har bidragit till en positiv förändring, framförallt avseende flickors upplevda psykiska hälsa.

Enligt grundskolans skolstödschef finns exempel på skolor som nyttjat enkätresultaten och utifrån dessa vidareutvecklat det förebyggande arbetet. I intervjun framkommer även att trygghetsvandringar bidrar med kunskap om utvecklingen av psykisk ohälsa bland barn och unga.

I våra intervjuer lyfts kommunens kunskaper om orsakerna till psykisk ohälsa bland barn och unga fram som ett utvecklingsområde. Det finns en kännedom om vilka förebyggande och främjande insatser som finns inom kommunen men samtidigt saknas kunskap om vilka effekter som kan förväntas. Det finns ett stort behov av att öka kunskapen kring detta för att bättre kunna prioritera insatser.

Vidare uppger chefen för förskolans stödverksamhet i intervjun att det finns ett behov av bättre uppföljning kring tilläggsbelopp och hur dessa finansiella medel har använts.

I intervjun med utvecklingsledaren för Samkraft framkommer att uppföljning av samkrafts insatser sker inom samkraftsteamerna. Samkraft gör ingen övergripande analys av utvecklingen av psykisk ohälsa bland barn och unga i sin årsrapport.

4.3.4 Kommentarer och bedömningar

Kommunens kunskap om utvecklingen av barn och ungas psykiska hälsa inhämtas främst via olika typer av enkätundersökningar. Resultatet av dessa analyseras av kommunen och det finns exempel på att prioritering av insatser har skett utifrån analyserna. Vår bedömning är att kommunen på övergripande nivå har tillgång till relevanta uppföljningsdata om psykisk hälsa för barn och unga.

Dock framkommer att det finns ett generellt behov av att öka kunskapen kring orsakerna till varför barn och ungas hälsa tycks försämrats.

Det är förvånande att inte mer uppmärksamhet ägnas åt den stora skillnaden mellan pojkar och flickor i upplevd psykisk hälsa. Området är komplext och det finns inga enkla lösningar. Den stora skillnaden mellan pojkar och flickor gäller i samhället i stort och är inte ett problem specifikt för Huddinge kommun.

5 Svar på revisionsfrågor

Vilka mål finns inom området i kommunen?

Det finns ett flertal mål som berör det tema som granskas men inget mål handlar explicit om kommunens ambition med hur den psykiska hälsan ska stärkas hos barn och unga. Se vidare avsnitt 4.1

Finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning vad gäller förebyggande arbete och samverkan?

Ja, vår bedömning är att detta finns och företrädesvis för respektive enhet, projekt etc.

Hur kartläggs och analyseras utvecklingen av psykiska besvär bland unga i kommunen?

Huddinge kommun använder externa och interna datakällor och undersökningar och vi anser att kommunen på övergripande nivå har god information om situationen när det gäller psykisk hälsa bland barn och unga.

Vilket förebyggande arbete bedrivs för att motverka psykisk ohälsa bland barn och unga?

Ett flertal insatser sker inom detta område. I avsnitt 4.2 redovisas dessa.

Finns ändamålsenliga former för samverkan inom kommunen?

Ja vår samlade bedömning är att kommunen bedriver många aktiviteter som har som syfte att genom samverkan förebygga psykisk ohälsa eller ge hjälp och stöd. Vi ser också en utvecklingspotential i att hålla samman arbetet totalt sett inom kommunen, dvs att en person utses för att samordna insatserna i syfte att nå så långsamt som möjligt med de samlade resurserna.

Finns en ändamålsenlig extern samverkan med barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och med primärvården?

Vi ser inte behov av att tillskapa ytterligare fora för samverkan men det framkommer tydligt i denna granskning att flera av kommunens företrädare önskar att BUP i ökad grad kan delta i SIP:ar och på annat sätt erbjuda stöd.

KPMG, dag som ovan

Andreas Endrédi
Projektledare och kundansvarig

Sofie Wiessner
Granskare

Bilaga 1 Metod

Uppdraget har genomförts som en dokument och intervjugranskning.

Följande befattningshavare har intervjuats

- Ordförande förskolenämnden
- Ordförande grundskolenämnden
- Ordförande gymnasienämnden
- Ordförande socialnämnden
- Vice ordförande socialnämnden
- Utvecklingsledare för Samkraft
- Utvecklingsledare psykisk ohälsa barn och unga
- Chef för individ och familjeomsorg
- Chef förskolans stödverksamhet
- Chef skolstöd
- Utredningssekreterare på gymnasieavdelningen

Följande dokument har granskats

- Mål och budget 2018
- Förskolenämnden verksamhetsplan 2018
- Grundskolenämnden verksamhetsplan 2018
- Gymnasienämnden verksamhetsplan 2018
- Verksamhetsplan/kvalitetsplan för individ-och familjeomsorg 2018
- Arbetsplan för Öppenvård Ungdom 2018
- Elevhälsoplan
- Projektplan för Samordna preventionsarbetet inom kommunenård Ungdom 2018
- Samverkansöverenskommelse för Samkraft Huddinge 2016-2018
- Samkraft årsrapport 2017
- Rutin för samordnad individuell plan, SIP – Barn och ungdom
- Information om Uppdrag psykisk hälsa
- Unglivsstil Huddinge kommun 2015/2016

- Åtgärdsstrappa för att främja närvaro
- Rutiner för uppföljning av närvaro, anmälan om skolplikt och skolpliktsbevakning för elever bosatta i Huddinge kommun
- Arbetsplan för skolstöd – Resurscentrum för stöd och elevhälsa i Huddinge kommun
- Överenskommelse om BUS-samverkan i Huddinge kommun